İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği, Periyodik Kontrollerde İSG Uzmanlarının Görevi ve Denetim Sorunu

Mustafa Yazıcı[1]

1. GİRİŞ

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği denildiğinde, öncelikle, İş Yasası'nın ele alınmasını ve esas itibarı ile bu Yasanın yeniden düzenlenmesi gerektiğini hepimiz biliyoruz. İSG konusunda, 6331 sayılı bağımsız bir Kanunun çıkartılmış olması da mevcut sorunları çözemeyecektir. Çünkü 4857 sayılı İş Kanunu, çalışanların, başta iş güvencelerini, örgütlenmelerini sağlayan bir kanun olarak çıkartılmamış, aksine, ödünç-kiralık işçi, taşeron işçi vb. kavramları yasallaştıran bir kanun olarak yürürlüğe girmiştir.

Daha tasarım (taslak) aşamasında, 4857 sayılı İş Kanuna ilişkin MMO görüşleri ilgili yerlere iletilmiş, kamuoyu ile de paylaşılmıştır. Gerek o tarihlerdeki basın açıklamalarından, gerek İSG kongrelerinden, gerekse de konuya ilişkin söyleşilerin yayınlarından (MMO, SD 2002/309/310, 2003/309-4) bunları izlemek mümkündür.

Son 12 yılda, sadece 4857 sayılı İş Kanunu çıkarılmamış, torba yasalar ile, mevcut yönetmeliklerin kaldırılması ile bu alana ilişkin tuğlalar, denetimsizliğin ve işverenin önünü açacak şekilde bir bir örülmüştür. Örneğin "İşyeri Kurma İzni ve İşletme Belgesi" alınması yürürlükten kaldırılmıştır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Bölge Müdürlüklerince verilecek bu belgelerden;

İşyeri Kurma İzni: *İşyerlerinin kurulmadan önce sağlık ve güvenlik mevzuatı hükümlerine uygun kurulması için yapılan inceleme sonucunda verilen izin belgesini,*

İşletme Belgesi: *İşyerlerini kurma iznine uygun olarak kurulduğunun tesbiti için yapılan incelemede, iş sağlığı ve güvenliği konusunda noksan husus bulunmaması halinde verilen izin belgesini, ifade etmekte idi.*

Bu tanımlamalardan da anlaşılacağı gibi, işyerleri kuruluş aşamasında, sağlık ve güvenlik konularında denetleniyordu. İroniye bakın ki, 2008 yılında, çoğunlukla kot taşlama atölyelerinde çalışan işçilerin yakalandığı akciğer rahatsızlığı olan silikozis'ten yaşamını yitiren 23 yaşındaki Mustafa Kaleli'nin davasında, patronun savunması kamuoyunun dikkatini çekti: "İnsan yaşamını tehdit eden bir çalışma ortamı sağlanmış ise bunun sorumlusu bu çalışma ortamına göz yuman devletin ilgili kuruluşlarıdır." (Birgün, 10.7.2014)

Dolayısıyla, öncelikle ele alınması gereken konu, iş yasası ve uygulamalarıdır. Bu konu ile ilgili kamuoyunun bilgilendirilmesinin yanı sıra, çalışanların sağlıklarını, hayatlarını güvenceye alacak bir söylemin, uygulamaların kamuoyunda yerleşik hale gelmesi için mevcut mücadelenin geliştirilmesi gerekmektedir. Ancak bu, yazımızın konusu değildir.

2. İŞ EKİPMANLARI YÖNETMELİĞİ VE PERİYODİK KONTROLLERDE İSG UZMANLARININ GÖREVLERİ

Konu başlığında ifade edilen Periyodik Kontroller, "İş Ekipmanları Yönetmeliği"ndeki bazı konular, yönetmelik/yönetmeliklerdeki sorunlar çerçevesinde ele alınacaktır. Ayrıca, İSG uzmanlarına, bu konuların görüş oluşturması hedeflenecek ve önerilerde bulunulacaktır.

Yazı dizisinin ilki olan bu yazıda, temel olarak, aşağıdaki mevzuat ele alınmış olup, yeri geldiğinde diğer mevzuatlara da değinilmiştir.

- İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik
- İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği
- Taşınabilir ve Tekerlekli Yangın Söndürücüler, TS ISO 11602-2, Şubat 2005

İSG uzmanları ile ilgili yönetmeliğin 9. maddesinde, iş güvenliği uzmanlarının görevlerinin neler olduğu anlatılmaktadır. Bunların başında da Rehberlik gelmektedir. Rehberlik, işyerinde yapılan çalışmaların iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına ve genel iş güvenliği kurallarına uygun olarak sürdürülmesini sağlamak için, iş güvenliği uzmanlarının işverene önerilerde bulunmasıdır. Bunun ardından da Çalışma Ortamı Gözetimi gelmektedir ki bunun da başında, işyerinde iş sağlığı ve güvenliği mevzuatı gereği yapılması gereken periyodik bakım, kontrol ve ölçümleri planlamak ve uygulamalarını kontrol etmek gelmektedir. Örneğin İş Ekipmanları Yönetmeliğinin EK-III Bakım, Onarım ve Periyodik Kontroller bölümünde, iş ekipmanlarının periyodik kontrol kriterleri ve kontrol süreleri tablolar şeklinde verilmiştir. Yani, iş güvenliği uzmanları bu tablolardaki sürelere bakarak hareket edeceklerdir. Ancak, tablolarda bazı ekipmanların karşısında sürelerin nedense verilmediği de görülmektedir.

Örneğin;

Tablo 1'de bazı basınçlı kapların periyodik kontrol kriterleri ve süreleri verilirken, yine basınçlı bir kap olan yangın söndürme cihazlarının, Tesisatlar başlığı altında, Tablo 3'te yer aldığını görmekteyiz.

EKİPMAN ADI	KONTROL PERİYODU (Azami Süre) (İlgili standardın öngördüğü süreler saklı kalmak koşulu ile)	PERİYODİK KONTROL KRİTERLERİ (İlgili standartlar aşağıda belirtilmiştir.)**
Elektrik Tesisatı, Topraklama Tesisatı, Paratoner	Standartlarda süre belirtilmemişse 1 Yıl	21/08/2001 tarihli ve 24500 sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanan Elektrik Tesislerinde Topraklamalar Yönetmeliği, 30/11/2000 tarihli ve 24246 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Elektrik Kuvvetli Akım tesisleri Yönetmeliği ve 4/11/1984 tarihli ve 18565 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Elektrik İç Tesisleri Yönetmeliği ile TS EN 60079 standardında belirtilen hususlara göre yapılır.
Akümülatör, Transformatör	1 Yıl	İmalatçının belirleyeceği şartlar kapsamında yapılır.
Yangın Tesisatı ve Hortumlar, Motopomplar, Boru Tesisatı	Standartlarda süre belirtilmemişse 1 Yıl	Projede belirtilen kriterlere uygun olup olmadığının belirlenmesine yönelik olarak yapılır. Ayrıca TS 9811, TS EN 671-3, TS EN 12416-1 + A2, TS EN 12416-2+A1, TS EN 12845+A2 standartlarında belirtilen kriterlere uygun olarak yapılır.
Yangın Söndürme cihazı	TS ISO 11602-2 standardında belirtilen sürelerde	TS ISO 11602-2 standardında belirtilen kriterlere uygun olarak yapılır.
Havalandırma ve Klima Tesisatı	1 Yıl	Projede belirtilen kriterlere uygun olup olmadığının belirlenmesine yönelik olarak yapılır.
(**) Periyodik kontrol kriteri için referans olarak tabloda belirtilen standartlar örnek olarak verilmiş olup, burada belirtilmeyen ya da Yönetmeliğin yayım tarihinden sonra yayımlanan konuyla ilgili standartların da dikkate alınması gerekir.		

Yukarıdaki tabloda, öncelikle, kontrol edilecek Ekipman Adı; ardından, Kontrol Periyodu ve daha sonra da Periyodik Kontrol Kriteleri (konu ile ilgili standartlar) gösterilmiştir. Bu tabloda, yalnızca İSG uzmanlarının değil, aynı zamanda kamuoyunun dikkatini çekmesi gereken bir konu bulunmaktadır: Ekipman Adının karşısında yer alan Kontrol Periyodu Azami süresinin bazı ekipmanlar için tanımlanmamış olmasıdır. Örneğin Havalandırma ve Klima Tesisatının azami kontrol periyodu, 1 yılla sınırlandırılmışken; Yangın Söndürme Cihazı için ise "TS ISO 11602-2 standardında belirtilen sürelerde" kontrollerinin yapılacağı açıklanmış, yani herhangi bir süre belirtilmemiştir. Bu durumu diğer tablolardaki bazı ekipmanlar için de (Taşınabilir Asetilen Tüpleri, Kriyojenik Tanklar vb.) görmekteyiz.

İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliğinin 4. maddesinde, Periyodik Kontrol ve bunları yapmaya yetkili kişiler tanımlanmış; 13. maddesinde bu kişiler için bildirim zorunluluğu (25.4.2014'ten itibaren yürürlüğe girecekti; ancak, önce, bir "DUYURU" ile daha sonra Yönetmelik değişikliği ile ileri bir tarihe ertelenmiştir!) getirilmiştir.

Yukarıda anlatılanlardan çıkarılacak sonuç, İş Güvenliği uzmanlarının görevinin Periyodik Kontrol yapmak olmadığıdır. Dolayısıyla, tablolarda yer alan bu standartları bilme gibi bir zorunlulukları da bulunmamaktadır. Tanımlarda da açıkça belirtildiği üzere, "Periyodik kontrol: İş ekipmanlarının, bu Yönetmelikte öngörülen aralıklarda ve belirtilen yöntemlere uygun olarak, yetkili kişilerce yapılan muayene, deney ve test faaliyetlerini" ifade etmektedir. Yani bu standartlar, periyodik kontrolü yapmaya yetkili kişiler tarafından bilinmesi gerekirken, İş Güvenliği uzmanlarının sadece Kontrol Periyodunda belirtilen "Azami Süre"leri bilmeleri yeterli olacaktır.

Dolayısıyla tablolarda yer alan Kontrol

[1] TMMOB Makina Mühendisleri Odası Onur Kurulu Üyesi - *myazicim@hotmail.com*

Periyotları, kesinlikle, ÇSGB tarafından verilmelidir. Ayrıca, Kontrol Periyotları için herhangi bir kaynağa atıf yapılmamalı, standartlar da bir ücret ödenerek alınmamalıdır. Bilindiği gibi, standartlar da değişmektedir; her standart değişikliğinde ÇSGB de bu yönetmeliği değiştirmek durumunda kalacaktır. Bu konuda Bakanlık, kendini güvenceye almak için çizelgenin altına dip not olarak, "[…] tabloda belirtilen standartlar örnek olarak verilmiş olup burada belirtilmeyen ya da Yönetmeliğin yayımı tarihinden sonra yayımlanan konuyla ilgili standartların da dikkate alınması gerekir" diyerek, üzerinden yükü atmak istemiştir. Oysa Bakanlık, Kontrol Periyotlarını çıkaracağı bir "Tebliğ" ile yayımlarsa, bunu çıkaran için de takip eden için de işler kolaylaşacak ve tüm işyerlerinde standart bir uygulama yapılabilecektir. Önümüzdeki süreçte, İş Güvenliği uzmanlarının sayısının yüz binler ile ifade edileceği göz önünde bulundurulduğunda, her kafadan bir ses çıkması da önlenmiş olacaktır. Buradaki önemli hususlardan bir tanesi de çıkarılacak tebliğin ilgili kurumlardan (Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TSE, Üniversiteler, Meslek Odaları, Üretici Dernekleri vb.) oluşan bir grup tarafından çıkarılmasıdır. Bu konuya yazımızın devamında örneklerle değinecek olsak da dil birliği/ortak kavramların kullanılması konusundaki bir saptamayı sizlerle paylaşmak isterim. Yangın söndürücü, Yangın tüpü, Yangın söndürme cihazı denildiğinde, hemen hemen herkes aynı şeyi düşünecek/anlayacaktır. Yani, bu üç ifadenin de insanların zihnindeki imgesi özdeştir; yangının söndürülmesi için kullanılacak araçlardır. Ancak işçi sağlığı ve güvenliğinde kullanılan terimler bu örnekteki gibi kolayca anlaşılmayabilir, farklı yorumlanabilir, dolayısıyla da bir kavram kargaşası ortaya çıkabilir. Yönetmelikte, Yangın Söndürme Cihazı için kullanılan tanım, Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelikte Taşınabilir Söndürme Cihazları, standartta ise Yangın Söndürücü olarak geçmektedir. İSİG Tüzükleri, Temmuz 2014 itibarı ile yürürlükten kaldırılmaya başlanmış; ancak, yukarıda değinilen 3 mevzuatta yürürlükte olmasına rağmen bir dil birliği sağlanamamıştır.

Periyodik Kontroller ile ilgili görüş ve önerilerin bu konuda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar tarafından yapılması, ÇSGB'nin de bu görüş ve önerileri ilgili mevzuata yansıtmaları gerekir. Ülkemizdeki sorunlardan biri de budur. Yazımızın devamında bu konuya da yer verilecektir.

3. DENETİM SORUNU

Periyodik Kontroller konusunda şunu da vurgulamak gerekir. Bilindiği gibi, her mevzuattan önce "Taslakları" yayımlanmakta, konu ile ilgili görüş ve öneriler istenilmektedir. Ancak bunlar, "mış" gibi yapılan "sözde" işlemler olarak kalmaktadır. Hatta taslaktaki bazı olumlu maddeler, yönetmelik çıkarken sihirli eller tarafından taslak metinlerden çıkarılmaktadır, Taslaktan somut bir örnek verecek olursak;

Maddeden de anlaşıldığı üzere, bir mühendisin mesleğini icra edebilmesi için mesleği ile ilgili Oda'ya üye olması gerekir.

Bu dönem, periyodik kontrol işlerinde bir meslektaşımızın etik davranmadığı gerekçesi ile ÇSGB tarafından Oda Yönetimine resmi bir yazı gönderilmiştir. Bu yazıda, meslektaşımızın Oda tarafından da cezalandırılmasını istemiştir..! İroninin görünürlük kazandığı yer de tam burasıdır. Hem Kanun ile kurulmuş bir meslek örgütünü tanımayacaksınız, sonra da üyesini bu Meslek Örgütüne şikayet edeceksiniz. Aslında, çıkan Yönetmeliklerin "Tanımlar" hanesinde Makina Mühendisleri Odası (MMO) tanımlanmalı ve Periyodik Kontrol Belgesinde de "Oda Sicil Numarası" bilgisi yer almalıdır.

Yönetmelikteki çelişkilerden biri de etik konusudur. Periyodik Kontrol yapmaya yetkili tekniker ve yüksek teknikerlerin, Meslek Odaları olmadığı için, yaptıkları mesleki hatalardan dolayı

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından:

İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği (Taslak)

EK- III BAKIM, ONARIM VE PERİYODİK KONTROLLER İLE İLGİLİ HUSUSLAR

1. Genel hususlar

1.7.8 Onay: "Bu bölümde, periyodik kontrolleri yapmaya yetkili kişinin/kişilerin kimlik bilgileri, mesleği, oda sicil numarası, diploma tarihi ve numarasına ilişkin bilgiler ile raporun kaç nüsha olarak düzenlendiği belirtilerek, imza altına alınır." denilmişken, taslakta geçen ***Oda Sicil Numarası*** çıkarılan Yönetmelikte yer almamıştır. Böylece, bu konudaki Meslek Örgütü devre dışı bırakılmıştır. Periyodik kontrollerin büyük çoğunluğunda Makine Mühendisleri yetkili kılınmış iken, bunu yapacak kişilerin Meslek Odası ile ilişkisi kesilmek istenilmiştir. Bu konuda otorite olması gereken Meslek Örgütünü devre dışı bırakma anlayışına ve meslektaşlarını Odasından ayrı görmek anlayışına son verilmelidir.

6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Kanunu'nun daha ilk maddesinde;

Madde 1- (Değişiklik: KHK/66-19.4.1983) Türkiye sınırları içinde meslek ve sanatlarını icraya kanunen yetkili olup da mesleki faaliyette bulunan yüksek mühendis, yüksek mimar, mühendis ve mimarları teşkilatı içinde toplayan tüzel kişiliğe sahip Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği kurulmuştur.

Kamu kurumu niteliğinde meslek kuruşlu olan Birliğin ve Odaların merkezi Ankara'dadır, denilmiştir.

haklarında bir disiplin kovuşturması açılamayacaktır. Hep vurguladığımız gibi, "İş Güvenliği Uzmanı" tanımı yerine, "İş Güvenliği Mühendisi" tanımı yapılmalıdır. Diğer personel tanımlaması içinde tekniker ve yüksek tekniker kavramlarına yer verilmeli, diğer tüm işlerde olduğu gibi, Mühendisin altında görev alan, yardımcı personel olarak görev yapacak kişiler olarak tanımlanmalı, görev-yetki ve sorumlulukları ayrı ayrı belirlenmelidir.

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi ÇSGB, Periyodik Kontrol Yapmaya Yetkili Kişiler ve Bildirim zorunluluğu maddesini hazır ertelemiş iken bu konuyu tekrar ele almalı, MMO görüş ve önerilerini bir kez daha değerlendirmelidir. Kaldı ki, MMO, yıllardır bu işi yapmakta, son yıllarda da akredite bir kurum olarak Periyodik Kontrol faaliyetlerini yürütmektedir.

4. YANGIN SÖNDÜRÜCÜLERİN HİDROSTATİK DENEY PERİYODU

Bu konuyu derinleştirmeden önce, şu soruyu cevaplandırmak gerekir. Yönetmelik ekinde sadece ilgili standart numarası verilen Yangın Söndürme Cihazları konusunda ne yapılacaktır? Sanırım, öncelikle, bu gibi durumların ÇSGB'ye iletilerek ilgililerin dikkatlerinin çekilmesi sağlanabilir. Ancak, ne yazık ki Bakanlığın "Bilgi Edinme" sayfası çalışmadığından bu konuyu ilgililere ulaştırmak mümkün görünmemektedir.

Şimdi, Türk Standartları Enstitüsü tarafından Şubat 2005 yılında yayımlanan, TS ISO 11602-2 kodlu, YANGINDAN KORUNMA-TAŞINABİLİR VE TEKERLEKLİ YANGIN SÖNDÜRÜCÜLER-MUAYENE VE BAKIM standartında yeralan bazı bölümlere göz atarak konumuza devam edebiliriz.

Muayene ara başlığa altında yeralan Madde 4.2.1'de söndürücülerle ilgili şunlar belirtilmiştir: *"Söndürücüler, kullanılmak üzere bulunacakları yere konuldukları zaman ve daha sonra yaklaşık 30 günlük aralarla kontrol edilmelidir. Söndürücüler gerekli hallerde daha sık aralıklarda kontrol edilmelidir." Söndürücüler;*

a) Söndürücünün işaretlerle gösterilen yerde bulunduğu,

b) Söndürücünün engellenmemiş ve görülebilmesi ve dışa bakan yüzeyinde çalıştırma talimatlarının bulunduğu,

c) Çalışma talimatlarının okunabilir durumda olduğu,

d) Contalar ve mühür ile doluluk göstergelerinde bir kırılma veya kaybolma olup olmadığı,

e) Söndürücünün tam dolu olduğu (tartarak veya kaldırarak),

f) Söndürücünün belirgin bir biçimde hasar görmediği, korozyona uğramadığı, sızdırmadığı veya bir meme tıkanıklığı bulunup bulunmadığı,

g) Varsa, basınç okuma düzeneğinin veya göstergenin kullanılan aralıkta veya konumda olup olmadığı, bakımından periyodik olarak kontrol edilmelidir.

Bu anlatılanlardan çıkaracağımız sonuç nedir? İSG uzmanları bu konuların takip edilmesi için Acil Durum ekiplerini bilgilendirmeli, kontroller için işyerleri bir Kontrol Listesi geliştirmeli, İSG uzmanı da çalışma ortamını kontrol ederken bu hususlara da bakmalı, varsa eksiklikler yazılı olarak işverene bildirmelidir.

Bakım ara başlığa altında yeralan Madde 4.3.1'de söndürücülerin bakımı ile ilgili şunlar belirtilmiştir:

a) Yılda bir kezden daha fazla olmayan, ancak 6 aydan da daha az olmayan aralıklarla,

b) Hidrostatik deney uygulandığında,

c) Bir muayane sonucunda özellikle belirtildiğinde, bakım işlemlerinin uygulanması istenmektedir.

Bakım ara başlığının altında yer alan Madde 4.3.2.1'de ise bütün söndürücülerin aşağıdaki işlemlerden geçirilmesi gerektiği anlatılmıştır:

a) Söndürücünün kullanılmış olup olmadığını tayin etmek için mühür ve güvenlik cihazlarının kontrolü.

b) Bakımı müteakip, güvenlik cihazının yenilenmesi ve yeni bir mührün takılması.

c) Söndürücüye bir etiket takılması veya gerekli bakımın yapıldığını gösteren söndürücüye takılmış bir etiketin işaretlenmesi.

Standart, konuyu Kayıtlar açısından ele aldığı Madde 4.5.1, Madde 4.5.2, Madde 4.5.3 ve Madde 4.5.4'te şunlara yer vermiştir:

Bakım şirketine, yapılan servis tipi dahil olmak üzere kendi personeli tarafından bütün yangın söndürücülere yapılan bakımların kayıtlarını tutmak zorunluluğu getirilmiş olup, servisin yapıldığı tarih ve bakımı yapan kişinin kaydedilmesi de istenmektedir. Her bir yangın söndürücü bakımın yapıldığı (bakımın türü, tekrar dolum ve hidrostatik deneyler) ay ve yılı gösteren emniyetli bir şekilde tutturulmuş bir levha veya etiket bulunmalı ve bu etiket servisi yapan kişiyi tanıtmalıdır. Servisin kaydedildiği etiketler, söndürücünün ön cephesinde yer almamalıdır, denilmektedir.

Bu anlatılanlardan da çıkaracağımız sonuç şudur: İSG Uzmanları bu konuların takip edilmesi için Acil Durum ekiplerini ve varsa İSG Kurullarını bilgilendirmelidir. İşveren, bu uygulamaları birlikte çalıştığı firmadan istemeli, yaptığı sözleşmeye bu maddeleri koymalıdır.

Hidrostatik deneme basıncı deneyleri (Şekil 1) ara başlığının altında yer alan Madde 5.1. 1'de hidrostatik deneyler ve basınç deney işlemlerinin kimler tarafından yapılması gerektiği anlatılmıştır. Buna göre, "*Hidrostatik deneyleri, basınç deney işlemleri ve emniyet konularında eğitimli ve mevcut uygun deney teçhizatına, tesislerine ve uygun servis el kitapçığına (kitapçıklarına) sahip kişilerce*" yapılması istenmektedir.

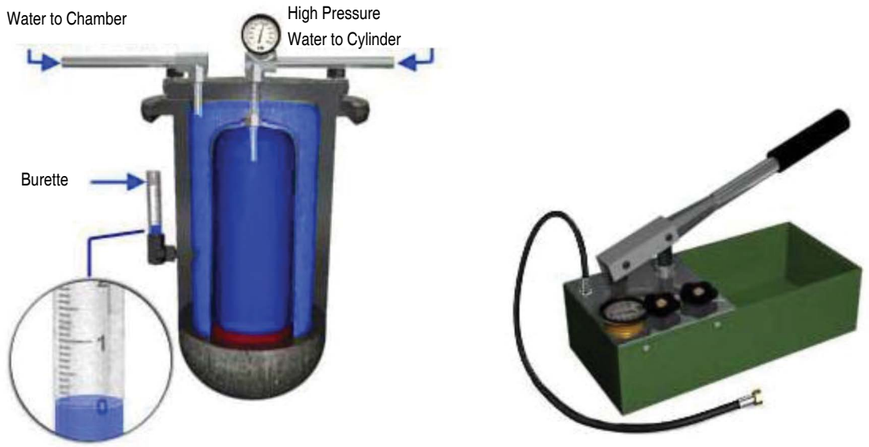

Şekil 1. Taşınabilir Yangın Söndürücü Hidrostatik Testi

Kaynak: https://www.osha.gov/SLTC/etools/evacuation/portable_hydro.html (OSHA- Portable Fire Extinguisher Hydrostatic Testing)

Madde 5.1.3'te ise söndürücünün nasıl imha edilmesi gerektiğine yer verilmiştir. Buna göre, "*Bir yangın söndürücünün silindirik gövdesi veya dış kısmı aşağıda verilen şartlardan birini veya daha fazlasına sahipse, söndürücünün hidrostatik olarak deneye tâbi tutulmasına gerek yoktur, ancak söndürücü kullanıcısı denetiminde imha edilmelidir.*" denildikten sonra imhanın hangi durumlarda yapılacağı anlatılmıştır:

a) Lehimle, kaynakla, pirinçle onarım veya yama yapılmışsa,

b) Silindir gövdesi ve dış kısmın kaynak yerleri hasar görmüşse,

c) Çukurlaşmaya neden olan korozyon mevcutsa,

d) Yangın söndürücü bir yangına maruz kalmışsa,

e) Paslanmaz çelikten bir yangın söndürücüde, kalsiyum klorür tipli söndürücü madde kullanılmışsa,

f) Yangın söndürücü uzun süre kullanılmamışsa

imha işlemi gerçekleştirilir.

Sıklık ara başlığının altında yer alan Madde 5.2.1'de yangın söndürücülerin ve Madde 5.2.2'de azot tüplerinin ne zaman deneye tâbi tutulacağı anlatılmıştır: Buna göre, "**Yangın söndürücüler, 10 yılı aşmayan aralıklarda hidrostatik deneye tâbi tutulmalıdır.** *Yüksek basınçlı kartuşlar ve tekerlekli yangın söndürücüler için yüksek basınçlı inert itici gazın depolanmasında kullanılan azot tüpleri [de] 10 yılı geçmeyen aralıklarda hidrostatik deneye tâbi tutulmalıdır."*

Standartın EK B Deneme basıncı deneyi ana başlığı altında yeralan Deney teçhizatı ara başlığının B.2.1'de, "Deneme basıncı deneyi hidrostatik yolla yapılmalıdır." denilmektedir. B.2.4'ün a maddesinde, "*Deney basıncının % 150'sinden daha az olmayan bir basınç üretebilen, elle veya güç uygulayarak çalıştırılan bir hidrostatik deney pompası; bu pompa uygun emniyet vanaları ve ekleme parçaları ihtiva*" etmesi gerektiği belirtilmektedir.

Deney basınçları ara başlığa altında yeralan Madde 5.3.1, Madde 5.3.2 ve Madde 5.3.3'te nelerin deneye tâbi tutlacağı anlatılmıştır. Buna göre;

- *Tekerlekli yangın söndürücülerde kullanılan bütün söndürücü maddeler, kartuşlar ve azot tüpleri üretim esnasında deney basıncında deneye tâbi tutulmalıdır.*
- *Karbon dioksit için kullanılan hortum takımları 10 MPa'da deneye tâbi tutulmalıdır.*
- *Karbon dioksit için olanın dışındaki hortum takımları 2 MPa'da veya çalışma basınçlarında, hangisi daha büyükse, o basınçta deneye tâbi tutulmalıdır.*

Bu anlatılanlardan çıkarılması gereken sonuçlar nelerdir? İSG uzmanları, çalışma ortamının gözetimi sırasında, yangın söndürme cihazlarının gövdesinde yukarıda bahsedilen hasarlardan herhangi birini gördüğünde bunları işverene rapor ederek kullanılmamasını istemelidir. Gövde de herhangi bir sorun olmasa dahi periyodu gelen söndürücülerin testini işverene bildirmelidir. Pratikte bunların yapılabilmesi için söndürücülerin numaralandırılmasında fayda bulunmaktadır. İşyerinde yapılan Risk Değerlendirmesi sonucunda, işyerinin çeşitli yerlerine yerleştirilen bu söndürücülerin verilen numaralar ile takibi, işveren tarafından daha kolay ve sağlıklı yapılabilecektir.

Yukarıda pratikten bahsetmişken, Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik'in, Madde 99'un 6 ve 7. paragraflarına da dikket çekmek isterim:

- *Arabalı yangın söndürme cihazlarının TS EN 1866 ve diğer taşınabilir yangın söndürme cihazlarının TS 862- EN 3 kalite belgeli olması şarttır.*
- *Yangın söndürme cihazlarının periyodik kontrolü ve bakımı TS ISO 11602-2 standardına göre yapılır. Söndürme cihazlarının bakımını yapan üreticinin veya servis firmalarının dolum ve servis yeterlilik belgesine sahip olması gerekir.*

İşverenler, herhangi bir firma ile anlaşma yapmaları durumunda sözleşmelere bu gibi maddeleri koymalıdırlar. İSG uzmanları da bu ve benzeri maddeleri işverenlere önermeli, mevcut Yönetmeliği hatırlatmalıdırlar.

- *Cihazlar dolum için alındığında, söndürme cihazlarının bulundukları yerleri tehlike altında bırakmamak için, servisi yapan firmalar, bakıma aldıkları yangın söndürme cihazlarının yerine, aldıkları söndürücü cihazın özelliğinde ve aynı sayıda kullanıma hazır yangın söndürme cihazlarını geçici olarak bırakmak zorundadır.*

Yapılan risk değerlendirmesi sonucu, sayısı ve tipleri belirlenen cihazlar firma tarafından bakıma-doluma götürüldüğünde bu cihazların yerlerine yenilerinin konulması gerekir. Dolayısıyla, Yönetmelikte geçen bu hususun da yapılan sözleşmelere (Yönetmelikte olmasına rağmen) konulmasında fayda vardır. Bu gibi hususlar, ilgili firmalar (Bakım/Dolum) tarafından pratikte göz ardı edilmektedir. İşverenler de mevzuata tam olarak hâkim olamadıkları için, bakım/dolum için işyerinden alınan cihazların yerleri boş kalmaktadır. Bu süre zarfında yangının çıkmayacağını ise kimse garanti edemez.

Kısaca bahsedilen bu standarttan da görüldüğü gibi, bırakın periyodik testleri, bakım işlemlerinin dahi konusunda ehil kişiler tarafından yapılması gerektiği anlaşılmaktadır. Aramızdan bazı makine mühendisi uzmanların bu konularda görev yapması/çalışması da doğaldır; ancak, çalışma ortamı gözetimini yapacak İSG uzmanlarının büyük çoğunluğunun deney/test işlemlerini ve detaylarını bilmesine gerek yoktur. Muayenede neler yapılacağını ve periyot sıklığının azami 10 yıl olduğunu bilmesi ve işyerinde bunlara ilişkin sıkıntılar var ise gerekli uyarıları yapması yeterli olacaktır.

İş ekipmanlarına yönelik yazımızın ilkinde, bazı çelişkilere yer verdik, önerilerde bulunduk ve bu konuda çalışanlar için bazı bilgilere de yer vermeye çalıştık. Tekrar söylemek gerekirse; sorularımızı ve sorunlarımızı sadece kendimize anlatarak bir yere ulaşamayacağımızı görmemiz gerekir. Sorunları, çözüm önerileri ile birlikte ilgili yerlere iletip çözmeye çalışmalıyız.

Konuyla ilgili Bakanlıkların da denetimleri sürekli olarak yapmaları gerektiğini bir kez daha vurguluyorum. Sadece mevzuatı çıkarıp piyasayı denetimsiz bırakmak, işyerlerini ve İSG uzmanlarını zor durumda bırakmaktadır. Mevzuat çıkaran kamu kurumlarının etkin bir denetim ağı oluşturarak tüketicilerin haklarını korumaları zorunludur, görevleri arasında yer alır.

Konuyu bitirmeden önce, medyaya yansımış bir haberden sizleri bilgilendirmek istiyorum. 7 Nisan 2014 tarihinde Haber 7. com sitesinin haberinde, "Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, oda ısıtıcısı ve yangın söndürme cihazlarının da aralarında bulunduğu güvensizliği tespit edilen 14 ürün hakkında toplatma kararı verdi." denilmektedir. Haber 7. com sitesinin haber içeriğinde, "Bakanlığın internet sitesinde yer alan duyuruya göre, haklarında piyasaya arz yasağı, toplatma ve bertaraf kararı verilen ürünler arasında, oda ısıtıcısı, gaz alarm cihazı, ani su ısıtıcısı, yangın söndürme cihazları" bulunduğu belirtilmiş ve toplatma kararı verilen ürünlerin listesine yer verilmiştir. Yazımızda konu ile ilgili Yangın Söndürme Cihazlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Gülpa Yangın Söndürme Cihazları San. Paz. Tic. Ltd. Şti.	GÜLPA marka 6 kg Yangın Söndürme Cihazı
Akkar Yangın Söndürme Bilgisayar Otomasyon Sistemleri İnşaat Turizm San. ve Tic. Ltd. Şti.	Akkar marka 6 kg ABC KKT içeren Yangın Söndürme Cihazı
ÖzRadikal Yangın Söndürme Cihazları Ltd. Şti.	ÖzRadikal marka 6 kg ABC KKT içeren Yangın Söndürme Cihazı
Güney Yan. Sön. Yangın Söndürme Cihazları Hırdavat Elektrik Malz. San. Tic. Paz. Ltd. Şti.	Güney marka 2 kg ABC KKT içeren Yangın Söndürme Cihazı
Tek-Sön Yangın Söndürme Sanayi-Yaşar Trabzon	Teksön marka 6 kg'lık Yangın Söndürme Cihazı
Yan-San Yangın Söndürme Sanayi Metin Çağlayan	YAN-SAN marka 6 kg'lık Yangın Söndürme Cihazları

Kaynak:http://ekonomi.haber7.com/turkiye-ekonomisi/haber/1144916-14-urun-hakkinda-toplatma-karari-cikti, son erişim tarihi: 11.09.2014.

5. BİZLERE DÜŞEN GÖREV

MMO'nun tüm şubelerinde kurulan İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Komisyonlarında görev alan İSG uzmanlarının ilk görevi, şube etkinlik alanı içinde yer alan işyerlerinde İSG Mevzuatı gereği yapılması gerekenler konusunda gerekli çalışmaları yaparak yönetimlere yardımcı olmalarıdır. Bunun yanı sıra, şube etkinlik alanındaki çalışma yaşamına ilişkin gelişmeleri takip etmeleri, basın açıklamaları, şube görüşü oluşturulmasına katkı koymaları, ürettiklerini şube bültenlerine aktarmaları, konuya ilişkin sempozyum ve kongrelerde bildiri sunmaları, kısacası, kamuoyunu bilgilendirmeleri görevleri arasındadır diye düşünüyorum.

6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Kanunun, Birliğin Kuruluş amacı da yukarıda anlatılmaya çalışılan düşünce doğrultusundadır: "Meslek ve menfaatleriyle ilgili işlerde resmî makamlarla İşbirliği yaparak gerekli yardımlarda ve tekliflerde bulunmak, meslekle ilgili bütün mevzuatı normları, fennî şartnameleri incelemek ve bunlar hakkında görüş ve düşünceleri ilgililere bildirmektir."

Eğer devletin ilgili kurumları bu düşünce doğrultusunda çalışmalarını yönlendirmezlerse, işyerlerinde yaşanan kazalara, sorumsuzluk, denetimsizlikle ilgili haberlere medyada daha çok rastlayacağımız da bir gerçekliktir. (Fotoğraf 1).

(Özel Haber) Halatı Kopan Asansör Yere Çakıldı: 2 Yaralı

04 Şubat 2013 15:22 Haberler »Güncel »Haber [4303889] İHA

Ankara'da bir mobilya atölyesinde, halatı kopan yük asansörünün yere düşmesi sonucu 2 işçi ağır yaralandı.

Fotoğraf 1. Medyaya Yansımış Bir İş Kazası Haberi

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği

Oda Raporu

İşçi Sağlığı ve iş güvenliği bütün çalışanları ilgilendiren, çalışma yaşamının en temel unsurlarından biridir.

Ülkemiz ölümlü iş kazalarında Avrupa'da birinci, dünyada üçüncü sırada yer almaktadır. Küreselleşme ve neo liberal ekonomi politikaları sonucunda iş güvencesinin azalması, esnek çalışma biçimleri, çalışma koşullarının ağırlaşması; özelleştirme, sendikasızlaş-tırma ve taşeronlaştırmanın yaygınlaşması; sosyal güvenlik ve güvenceden yoksun kayıt dışı işçilik ve çocuk işçi çalıştırma, iş kazalarını arttıran nedenler arasındadır.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği konusunda yıllardır kongreler düzenleyen, eğitimler yapan ve yayın faaliyetlerinde bulunan Makina Mühendisleri Odası; bu konudaki yasa ve uygulama sorunlarını güncellenen bu rapor ile irdelemekte ve kapsamlı çözüm önerileri dile getirmektedir.

Rapora **http://www.mmo.org.tr/yayinlar/oda_raporlari_listele.php** bağlantısından erişilebilir.